

Satversmei neatbilst norma par soda samazināšanu nodokļu lietās

2013. gada 15. aprīlī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2012-18-01 „Par likuma „Par nodokļiem un nodevām” 33.³ panta pirmās daļas vārdu ”ja nodokļu maksātājs piekrīt papildus aprēķinātā nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma apmēram [ieskaitot nokavējuma naudu, kas aprēķināta par nodokļa maksājuma kavējuma periodu no nākamās dienas pēc konkrētā nodokļa maksāšanas termiņa līdz nodokļu revīzijas (audita) uzsākšanas dienai] un 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts nodokļu administrācijas lēmums par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem, iemaksā budžetā papildus aprēķināto nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma summu kopā ar soda naudu 15 procentu apmērā no nodokļa pamatparāda” redakcijā, kas bija spēkā līdz 2011. gada 8. novembrim, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam” (lietas nosaukums precizēts, spriedumā konstatējot, ka ir ieviesusies tehniska kļūda). [7]

Norma, kas liedz iespēju samazināt nodokļu administrācijas piemēroto soda naudu, ja vien nodokļu maksātājs 30 dienu laikā pēc lēmuma saņemšanas neiemaksā budžetā papildus aprēķināto nodokli un daļu no soda naudas, nesamērīgi ierobežo personas tiesības

Apstrīdētā norma (tekstā izcelta slīprakstā)

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 33.³ panta pirmā daļa: „Nodokļu administrācijas augstākā amatpersona vai tās pilnvarota amatpersona pieņem lēmumu samazināt nodokļu maksātājiem nodokļu revīzijas (audita) rezultātā uzlikto (aprēķināto) soda naudu šajā pantā noteiktajā apmērā, *ja nodokļu maksātājs piekrīt papildus aprēķinātā nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma apmēram [ieskaitot nokavējuma naudu, kas aprēķināta par nodokļa maksājuma kavējuma periodu no nākamās dienas pēc konkrētā nodokļa maksāšanas termiņa līdz nodokļu revīzijas (audita) uzsākšanas dienai] un 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts nodokļu administrācijas lēmums par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem, iemaksā budžetā papildus aprēķināto nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma summu kopā ar soda naudu 15 procentu apmērā no nodokļa pamatparāda.*”

Apstrīdētā norma bija spēkā līdz 2011. gada 8. novembrim.

Augstākā juridiska spēka norma

Satversmes 1. pants: „Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Lietas fakti

Pieteikumu iesniedzēja – Latvijas Republikas Administratīvās Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesvedībā atrodas lieta, kuras ietvaros ārvalstīs reģistrēts komersants apstrīd nodokļu administrācijas aprēķinātās soda naudas samērīgumu.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma liedzot nodokļu administrācijai samazināt soda naudu, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt papildus aprēķinātā nodokļa un nokavējuma naudas apmēram. Tādējādi privātpersona tiek piespiesta atteikties no tiesībām apstrīdēt nodokļu administrācijas lēmumu par audita rezultātiem.

Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka apstrīdētā norma neatbilst samērīguma principam.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par normas atbilstību samērīguma principam

Satversmes tiesa norādīja, ka valstij ir pienākums sabiedrības labklājības interesēs izveidot efektīvu nodokļu iekasēšanas sistēmu, taču vienlaikus valstij ir arī pienākums aizsargāt personas no nesamērīgiem sodiem, pat ja tie tiek piemēroti par nodokļu likumu pārkāpumiem. [17]

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma neierobežoja nodokļu maksātāja tiesības apstrīdēt nodokļu administrācijas lēmumu par audita rezultātiem, tomēr radīja situāciju, kurā soda nauda varēja tikt samazināta vienīgi tad, ja nodokļu maksātājs 30 dienu laikā no nodokļu administrācijas lēmuma saņemšanas dienas iemaksāja budžetā papildus aprēķināto nodokli un soda naudu 15 procentu apmērā no pamatparāda summas. Ja nodokļu maksātāja rīcībā uzreiz nebija šīs, iespējams, konkrētajā brīdī tam visai būtiskās naudas summas, pēc tam vairs nebija iespējams panākt soda naudas samazināšanu. [12]

Satversmes tiesa atzina, ka, apstrīdētai normai ir leģitīms mērķis – sabiedrības labklājības aizsardzība [15], tomēr tā nav piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai [18] un pastāv arī

saudzējošāki veidi, kā šo mērķi sasniegt [19]. Apstrīdētā norma nedz nodrošina soda individualizāciju, nedz sasniedz leģitīmo mērķi, tādējādi tā uzskatāma par neatbilstošu samērīguma principam.

Par spēka zaudēšanu

Satversmes tiesa ņēma vērā to, apstrīdētās normas atcelšana no tās pieņemšanas vai spēkā stāšanās brīža nedrīkst radīt būtisku valsts un sabiedrības interešu aizskārumu vai apdraudējumu. Tādējādi tiesa atzina, ka šai tiesiskajai situācijai piemērots risinājums ir apstrīdētās normas atcelšana tikai attiecībā uz tām lietām, kuras joprojām atrodas tiesvedībā. [22]

Satversmes tiesa nosprieda attiecībā uz tiesvedībā esošajām lietām atzīt likuma „Par nodokļiem un nodevām” 33.3 panta pirmās daļas vārdus un skaitļus ”ja nodokļu maksātājs piekrīt papildus aprēķinātā nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma apmēram [ieskaitot nokavējuma naudu, kas aprēķināta par nodokļa maksājuma kavējuma periodu no nākamās dienas pēc konkrētā nodokļa maksāšanas termiņa līdz nodokļu revīzijas (audita) uzsākšanas dienai] un 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts nodokļu administrācijas lēmums par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem, iemaksā budžetā papildus aprēķināto nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma summu kopā ar soda naudu 15 procentu apmērā no nodokļa pamatparāda” redakcijā, kas bija spēkā līdz 2011. gada 8. novembrim, par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Reģistrēšanās Satversmes tiesas jaunumu saņemšanai: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/?lang=1&mid=51>

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216